

NHO Geneos innspill til NOU 2023: 4 Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

NHO Geneo takker for muligheten til å gi innspill på *NOU 2023: 4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*.

NHO Geneo er landsforeningen for helsenæringen, velferd og oppvekst. NHO Geneo organiserer leverandører av helsetjenester i behandlingsleddet innenfor både primær og spesialisthelsetjeneste, legemiddelindustri, kompetansebedrifter som utvikler og leverer medisinsk utstyr, laboratoriestyr, måleutstyr og hjelpemidler i det norske markedet.

Det haster med tiltak og skalering av bærekraftige løsninger

Utviklingstrekkene som beskrives av Helsepersonellkommisjonen gir grunnlag for bekymring. Demografiutviklingen både øker etterspørselen etter helsepersonell og bremser samtidig veksten i tilgjengelig arbeidskraft. Vi har egentlig kjent til denne utviklingen i lang tid, uten at vi som land har rigget oss godt nok for å møte det som nå kommer.

NOU 2023:4 er et godt sammensatt kunnskapsgrunnlag med framskrivninger og virkelighetsbeskrivelser som berører flere viktige samfunnsspørsmål for landet vårt. I tillegg til knapphet på helsepersonell, vil forsørgelsesbrøken øke fra rundt 25% i 2022 til 37% i 2040. Årsaken er en kombinasjon av kraftig økning i antallet eldre, særlig er veksten sterk for gruppen over 80 år utover i perioden. Samtidig vil antallet i yrkesaktiv alder falle i absolutte tall fra midten av 2030, og denne utviklingen vil forsterke seg ytterligere etter 2040. Helsepersonellkommisjonen legger også til grunn at det blir mye mindre handlingsrom i nasjonalbudsjettene. NHO Geneo deler konklusjonen om at det ikke er mulig å bemanne seg ut av utfordringene fremover, og at nye satsinger må ha som hovedmålsetning å redusere arbeidskraftsbehovene.

Helsepersonellkommisjonen peker på et økende sprik mellom forventningene i befolkningen knyttet til omfang, kvalitet og utbredelse av helse- og omsorgstjenestene, og tjenestenes mulighet til å møte forventningene som følge av personellmessige og finansielle begrensninger. Forventningene øker også med medisinske fremskritt og ønske om økt standard i tjenestene.

NHO Geneo er enig i at det er behov for felles erkjennelse av helse- og omsorgstjenestenes realistiske omfang og kvalitet. Vi støtter Helsepersonellkommisjonens oppfordring om å bidra til å spre kunnskap og bidra til realitetsorientering. Denne erkjennelsen må også brukes i arbeidet med å utforme effektive, treffsikre og målbare tiltak som bidrar til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. NHO Geneo støtter Helsepersonellkommisjonens anbefalinger om en helhetlig innsats på flere tiltaksområder.

NHO Geneo viser til høringssvarene fra hhv NHO og NHO Geneos bransjer Helse og Velferd, Legemiddelindustrien (LMI) og Melanor, som mer i dybden og dokumentert med konkrete caser, kommenterer foreslåtte tiltak innenfor de seks hovedområdene knyttet til organisering, arbeidsdeling, arbeidstid, kompetanse, prioritering og digitalisering.

NHO Geneo vil særlig vektlegge et sterkere offentlig privat samarbeid som et strategisk tiltak som bør ligge i bunnen for utviklingen av tiltak innen alle seks hovedområdene og samhandling mellom disse.

Næringslivet er en del av løsningen

Det er bra at Helsepersonellkommisjonen vektlegger behovet for innovasjon, teknologiutvikling og digitalisering i helse- og omsorgstjenestene. Dette er tverrgående temaer viktige for alle de seks tiltaksområdene, og som sannsynligvis vil være avgjørende for å løse arbeidskraftbehovet og sikre bærekraft i helse- og omsorgstjenestene.

Private produsenter og leverandører av produkter og tjenester inn i helse- og omsorgstjenestene vil være en del av løsningen på flere av utfordringene. Vi har allerede en rekke tjenester, løsninger og produkter som kan tas i bruk og skaleres opp. I tillegg er næringslivet klar til å bidra med ny innovasjon som svar på behov som offentlig helsevesen måtte ha.

I Norge har vi lange tradisjoner for samarbeid mellom offentlige og private tjenestetilbydere for å sikre et godt tilbud i hele landet. Sett i lys av utfordringsbildet som Helsepersonellkommisjonen trekker opp, er det viktig at dette samarbeidet ytterligere forsterkes og utvikles i årene som kommer.

Et transparent og tillitsfullt samspill mellom det offentlige helsevesenet og den private helsenæringen er helt avgjørende for å lykkes. Vi er avhengige av å effektivisere og øke innovasjonstakten i tjenestene for å kunne tilby omsorg og helsehjelp til flere med relativt sett færre ressurser. For å sikre fremtidens velferdsstat med likeverdig tilgang for alle innbyggere, vil næringen svært gjerne bidra med sin innovasjonskraft, tjeneste- og teknologiutvikling i fellesskap i samarbeid med offentlig sektor.

Kultur for offentlig privat samarbeid i helsesektoren bør styrkes

Vi bør legge mer vekt på å styrke kulturen for samarbeid mellom offentlige og private aktører i helse- og omsorgssektoren. Dette bør være et viktig tiltak under de seks hovedområdene. Det er tid for mer samhandling, og det bør også gjelde mellom offentlige og private aktører, og det haster.

Diskusjonen om hvem som kan eie leverandører av tjenester til offentlig helsesektor skygger for de virkelig viktige debattene; hvordan skal vi sørge for at folk med behov for helse- og velferdstjenester skal få dekket behovene i årene som kommer?

En tjeneste blir ikke automatisk bedre, mer innovativ eller mer effektiv av å flyttes fra offentlige til private hender. Tjenestene blir best over tid, gjennom at ulike aktører og leverandører prøver og feiler og prøver igjen, i en stadig evolusjon der personellet finner nye måter å løse jobben på. Muligheten for å tjene penger er en drivkraft til å utvikle tjenesten både kvalitets- og kapasitetsmessig, skape bevissthet i logistikken og ta i bruk teknologisk nyvinning, som bidrar til mer effektiv bruk av ressurser og personell. De beste vinner frem, og de andre tar gjerne etter. Slik sprer beste praksis seg. Det avgjørende bør være hvordan vi får mest mulig helseeffekt og omsorg for hver krone og hver hånd. Innovasjonskultur bør forsterkes i den offentlige tjenesten så vel som i den private. Det gjelder både innovasjon i tjenesteutvikling og organiseringen, så vel som teknologisk utvikling.

Den digitale utviklingen kan bidra til at vi får sammenhengende og tilgjengelige tjenester og en helse- og omsorgstjeneste som framstår mindre fragmentert. Dette vil ha stor betydning for kvaliteten på tjenestene, og brukernes opplevelse. Dette krever aktiv bruk og deling av data på tvers av ulike omsorgs nivå, og dette må det tilrettelegges for både gjennom standarder, reguleringer og teknisk infrastruktur. Det er nødvendig å få på plass en digital infrastruktur, og at det tilrettelegges for bruk og deling av data både til primærbruk og sekundærbruk.

En nasjonal strategi for medisinsk utstyr kan bidra til å løse utfordringene vi står overfor på en planmessig måte. Det handler om å utarbeide en felles retning som har tydelige forventninger og langsiktighet i utvikling og bruk av medisinsk utstyr.

Næringslivet kan bidra inn i mange oppgaver i helsesektoren

Mange oppgaver i helsesektoren er av ikke-helsefaglig art, men som Helsepersonellkommisjonen bekrefter, likevel tar av helsepersonellens tid og kapasitet. Vi mener at det er stort og uforløst potensial for i større grad ta i bruk bredden av leverandører av tjenester, teknologi, produkter eller løsninger, for å mer effektivt fordele oppgaver og dempe bemanningsbehovet, eksempelvis innen logistikk, renholdstjenester, vaskeri, kjøkkentjenester, vakthold og regnskap. Bransjer med spesialisert kompetanse, eksisterende infrastruktur og ny teknologi kan bidra til å effektivisere og forbedre oppgaver som ikke direkte krever helsefaglig kompetanse. Gjennom kloke, riktige og gjerne innovative anskaffelser, har staten og kommunene anledning til å kjøpe helt spesifikke tjenester fra private, med klare krav til effektivitet, kvalitet og økonomiske rammebetingelser.

Innovative anskaffelser – kan også gi ny næringsvekst

Vårt råd er at myndighetene bør være gode på å beskrive behovet og involvere næringslivet i utviklingen av løsninger. Ut av slike innovative anskaffelser vil det sannsynligvis også komme integrerte digitale og teknologiske og medisinske produkter, både legemidler og medisinsk utstyr, som kan bidra til å møte behovet for mer helsepersonell.

Innovative anskaffelser og offentlig privat samarbeid kan også gi ny næringsvekst og økt eksport både innen helsenæringen og andre næringer. Dette er også noe som landet vårt trenger mye mer av i de neste 20-30 årene.

Måle effekter av tiltak - kunnskapsgrunnlag for prioriteringer

Helsepersonellkommisjonens funn viser oss at vi må bruke ressursene annerledes og tenke nytt. For å klare det må vi vite hvilke metoder og tiltak som virker. Dagens helsetjeneste måler ikke effekten av metodene som brukes på en systematisk måte. Dette gir en høy risiko for at vi ikke bruker fellesskapets midler på en måte som gir mest helse for hver krone.

For å sikre en sterk offentlig helsetjeneste for fremtiden må effekten av tiltak i større grad måles, slik at tjenesten kan være bærekraftig i årene som kommer. Vi er godt posisjonert for slik forskning og analyse, gitt eksisterende helsedata i våre helseregistre, og potensialet som ligger i bruk av kunstig intelligens knyttet til logistikk og service i helsetjenesten. Det må stimuleres til forskning på utkomme av behandling og helse- og omsorgstiltak slik at vi har gode kunnskapsgrunnlag for riktig prioritering.